

Izhaja trikrat na teden v šestih izdanih, in sicer: vsak torek, četrtek in sobota, zjutranje izdanje opoldne, večerno izdanje pa ob 3. uri popoldne, in stane z uredniškimi izrednimi prilagami ter s „Kazipotom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto 13 K 20 h, ali gl. 6-60
pol leta 6 „ 60 „ 3-30
četrt leta 3 „ 40 „ 1-70
Posamične številke stanejo 10 vin.

Narodno sprejema upravništvo v Gosposki ulici št. 11 v Gorici v „Goriški Tiskarni“ A. Gabršček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. Na naročila brez doposlane naročilne se ne oziramo.

„PRIMOREC“ izhaja neodvisno od „Soče“ vsak petek in stane vse leto 3 K 20 h ali gl. 1-60.

„Soča“ in „Primorec“ se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Solski ulici in Jellersitz v Nunski ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra.

SOČA

(Večerno izdanje.)

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

Bog in nared!

«Gor. Tiskarna» A. Gabršček (odgov. Iv. Meljavec) tiska in zal.

Uredništvo

se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadstr. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. dopoldne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravništvo se nahaja v Gosposki ulici št. 11.

Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu. Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravništvu.

Oglasi in poslanice

se računijo po petih vrstah, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru.

Narodnino in oglase je plačati loco Gorica.

„Goriška Tiskarna“ A. Gabršček tiska in zalaga razen „Soče“ in „Primorca“ še „Slovansko knjižnico“, katere izhaja mesečno v snopiščih obsežnih 5 do 6 pol ter stane vseslo 1 gl. 80 kr. — Oglasi v „Slov. knjižnici“ se računijo po 20 kr. petih vrstah.

Dr. Gregorčič — spokorjen grešnik.

(Dalje.)

Osebnega poguma dr. Gregorčič nima prav nič. In tako je tudi takrat večkrat kar obupal vkljub čedalje bolj močni stranki „Nove Soče“, ki ga je hotela dvigniti za narodnega voditelja.

Mahnicev list je čisto brezobzirno udrihal tudi po Gregorčiču. Mahničevo ime je Gregorčiča skoro razorožilo, včasih pa mu je viliha nekoliko poguma ona osebnost, ki je vladala med tema doktorjema sv. pisma! — V trenutkih obupa je Gregorčič odločil predsedstvo „Slov. bralnega in podpornega društva“ in tudi deželnozborski mandat, — toda „Nova Soča“ in nje stranka mu je oboje vrnila s polnim zadoščenjem.

L. 1891. je bil Gregorčič izvoljen v državni zbor. Nova stranka je torej zmogala! — Grešna „Stara“ je takoj na to prenehala in imeli smo nekaj časa mir. — Dr. Mahnič pa dolgo ni mogel mirovati. Že l. 1893. je začel izdajati v Trstu (— ker nadškof takrat ni maral lista v Gorici —) „Primorski List“, ki je nadaljeval boj za katoliška načela proti brezverski „Soči“ na enak način, kakor je delala pokojna „Stara“.

L. 1895. so bile nove deželnozborske volitve, ki so končale tako, kakor je hotela naša stranka z Gregorčičem na čelu. „Prim. List“ je strahil sicer z liberalstvom, o Coroniniju je trdil celo, da je kar „izobčen“ iz sv. katol. cerkve, toda zmaga naša je bila popolna.

„Soča“ je bila edino glasilo „Slogine“ stranke. Dr. Gregorčič ni nikdar kaj grajal, marveč vse se je vršilo sporazumno z njim. Gabršček je bil z njim v vedni dotiki. — Najhujše stvari, ki so klerikalce razburjale, so prihajale v „Sočo“ po njegovih navodilih. Članke o ljubljanskem škofu dr. Missiji, radi katerih je bil izdal pokojni nadškof dr. Zorn proti „Soči“ znani pastirski list, je izročal Gabrščeku — dr. Gregorčič. Pisatelj, katoliški župnik, jih je pošiljal njemu in ne naravnost Gabrščeku. — Da, napetost med „Sočo“ in „Prim. Listom“ je dospela tako daleč, da je dal Mahnič prosto roko znanemu osebnemu sovražniku Gabrščeku, ki je bil začel pisariti prav tako, kakor je delal prve mesece v „Gorici“ — in

prislo je do tiskovnih tožb med Mahničem in Gabrščekom, ki so padle v vodo, ko je Mahnič postal — škof.

„Prim. List“ je prišel po Mahničevem odhodu popolnoma v roke znanega konsorcija; nadaljeval je boj proti brezverski „Soči“, proti „Slogi“ in — dr. Gregorčiču. Imeli smo dve stranki: 1. „Slogina“ s „Sočo“ in Gregorčičem, — 2. klerikalna s „Prim. Listom“. Obe stranki sta si stali jako napeto nasproti.

III.

Klerikalna stranka „P. L.“ je hotela tudi javno, agitatorično nastopiti med narodom ter izpodbiti tla „Slogi“ in dr. Gregorčiču. — Na dan sv. Petra in Pavla l. 1896. je sklicala javen shod v Št. Petru pri Gorici. Povabili so celo 4 govornike iz Ljubljane, med njimi dr. Kreka in znanega krščanskega socialista Gostinčarja. — Dr. Gregorčič je bil jako razburjen radi tega shoda, napravljene za njegovim hrbtom in očitno proti njemu in njegovi „Slogi“. — Poklical je Gabrščka in naredila sta načrt, kako naj se klerikalcem — ali modernejše: krščanskim socialistom, kar so hoteli biti vsaj navidezno! — preprečijo nakane, da se shod razbije ter pošljejo ljubljanski govorniki domov. — Rečeno, storjeno! Gregorčič je ostal sicer skrit doma, ali njegove načrte je izvedel Gabršček. V Št. Petru je prišlo silno veliko ljudi, celo od daleč iz Vipavske doline. In tuje presenečenje sklicateljev tega shoda! Predsednikom je bil izvoljen — dr. Rojic, zapisnikarjem Gabršček, na oder je prišla cela vrsta naših govornikov, ki so ošleli in oprali klerikalne spletakarje in zdrazbarije in naposled je bil predlagan in sprejet — konec. Dr. Rojic se je zahvalil za udeležbo, klerikalce je zahvalil za prireditev prostora in odra ter shod zaključil. — Prislo je do burnih prizorov. Duhovniki so besneli. Odlikovali so se biljenski Rojec, kaplana Knavs, Dermastj itd. — Naše stroške — 26 gl. — je plačal dr. Gregorčič.

Tako je bilo razmerje med Gregorčičem in med klerikalci „Prim. Lista“ še l. 1896. — Ali ne govori to dejstvo cele knjige?!

Na poti iz Št. Petra v Gorici smo za beležili dve znameniti izjavi, velepomembni za daljši razvoj razmer.

Prvaki „Prim. Lista“ so spoznali, da po dotedanji poti ne pridejo do zaželjenega vspeha, t. j. do gospodstva nad našim ljudstvom. In eden se je izjavil tako: Že vidim, da na dosedanji način ne opravimo nič; pridemo pa po drugi poti do svojega cilja.

Prof. Berbuč pa je šel v Gorico v družbi, katero se danes lahko imenujemo, in izpustil je v svet prvič čudovito izpoved: Tudi jaz sem klerikalce! — Mož se je bil namreč ohladil celo do dr. Gregorčiča in sploh do stranke, ker je bil izvoljen v deželni odbor — dr. Tuma, ne pa on, ki se je že pripravljal na komodno službo edino le deželnega odbornika. Pričakoval je, da mu Coronini in Gregorčič izposlušeta odpust — in v deželnem odborništvu bi mu tekla profesorska leta za pokojnino in pelletnino. Vse je bilo že gotovo, — ali dr. Tuma mu je prekrizal račune. Odtod nejevolja — in kar jej je sledilo.

Te dve izjavi sta — podlaga in vzrok novemu razkolu l. 1899.

IV.

Klerikalci „Prim. Lista“ kakor tudi prof. Berbuč so se vsak po svoje pripravljali na razkol, ki mora počiti v „Slogini“ ali „Sočini“ stranki.

Prof. Berbuč je pridno metal polena pod noge — dr. Tumi. Pred vsem mu je šlo za to, da dr. Tuma zgubi zaupanje dr. Gregorčiča in grofa A. Coroninija. — Ob državnozborskih volitvah l. 1897. je že menil, da gre njegova pšenica v klasje in je v Ajdovščini imel skoro že govor — tretjega kandidata. Toda kmalu se mu je jasno namignilo, da morebitni tretji kandidat bo dr. Tuma in ne on. — Morete si, ljubi čitatelji, misliti Berbučovo jezo.

Toda ves ostali politični položaj v deželi se je tekom l. 1898. premenil tako, da je postal Gregorčič bolj pristopen Berbučijadam, ko ga je vsak dan vodil na sprehod po goriški Blanci. — Dr. Gregorčič je dobil prepricanje, da ga hoče Tuma vreči s trona „narodnega vodstva“ in mu je napovedal sprva bolj skrivni ali čedalje očitnejši osebni boj. Gregorčičeva edina skrb je bila: potisniti dr. Tumo v kotiček pozabljenosti, kjer bi ga ljudstvo niti ne opazilo, da bi ne bil nevaren stolčku „narodovega ljubljena“. — Na

občnem zboru „Goriške ljudske posojilnice“ aprila l. 1899. je Gregorčič prvič javno nastopil proti dr. Tumi. Ostalo je čitateljem gotovo vse v živem spominu.

Gregorčičevo premembo v tem osebnem razmerju je pa iskati v premembi, ki se je na sploh zgodila v Gregorčičevi duši. Iz bivšega „liberalca“, Lutra in Dollingerja, iz načelnika brezverske stranke se je spremenil v voditelja — klerikalne vojske, kajti: spokoril, poboljšal, spreobrnil se je, kakor je z veseljem sporočil svojim vernim „Prim. List“. Naravno torej, da ni mogel ostati še nadalje vodja „brezverske“ stranke, v kateri sta imela važno mesto toli sovražena Tuma in Gabršček.

Gregorčičevo spokorjenje in spreobrnjenje pa naj opišemo v posebnem odstavku. — Klerikalcem „Prim. Lista“ se je bil ponesrečil tekom 10 let vsak javni korak proti „Soči“ in njeni stranki, kateri je stal na čelu dr. Gregorčič. Po opisanem shodu v Št. Petru so sklenili, da hočejo po drugi poti doseči svoj namen. — „Udaril bom pastirja in razkropé se njegove ovce“, čitajo go. v evangeliju. Spravili so se torej s posebno zvižajo nad — pastirja dr. Gregorčiča ter ga ujeli v zvito nastavljenost past, v katero je pa šel toliko raje, ker je došel v Gorico — nadškof dr. Missia. — O tem obsirnejše v bodočem poglavju.

Iz govora državnega poslanca Iv. Plantana.

(Konec.)

O položaju ter kako bo postopal v bodoče je spregovoril tako-le:

„Kako bodem v bodoče ravnal, tega danes se ne moremo reči, kajti zbirajo se zopet na političnem nebu temni oblaki, ki zakrivajo bližnjo bodočnost.

Nemskim radikalcem rase silno greben in njihove zahteve so od dne do dne predrznejše; danes hočejo že imeti, da se Schönerer izvoli prvim podpredsednikom zbornice in tudi svoje narodno-politične točke hočejo na dnevni red staviti.

Da je odpor proti takim agresivnim poskusom gotov in neizogiben, je pač jasno in to pomenja vihar v zbornici.

Na drugi strani pa tudi klerikalci raznih narodnostij postajajo tako drzni v svojem političnem nastopanju, da jih bode treba z

— 156 —

Quo vadis?

Roman.

Poljski spisal Henrik Sienkiewicz. — Poslovenil Podravski.

(Dalje.)

Vinicij stopi pred vrata ter čaka, dokler ne napoči čas, da odpeljejo obsojence. Čakal je dolgo, naposled so se proti polnoči odprla vrata in prikazale se cele vrste jetnikov: moških, žensk in otrok, obkoljene z oboroženimi oddelki pretorijancev. Noč je bila jasna in mesec baš v ščipu, torej je bilo moči spoznati ne le zgolj postave, marveč tudi lica nesrečnežev.

Šli so v vrsti po dva in dva v dolgem in tužnem sprevodu, sredi največje tišine, katero je dramilo samo žvenkljanje vojaškega orožja. — A bilo jih je toliko, da se je zdelo, da se morajo ječe popolnoma izprazniti.

Na koncu spreveda je spoznal Vinicij razločno zdravniška Glauka, toda niti Ligije niti Urša ni bilo med obsojenci.

XIX.

Ni se še povsem stemnilo in že so prve tolpe prostakov jele uhajati v cesarjeve vrtove. Ljudje so bili prazniško oblečeni in ovenčani, so peli ter deloma pijani šli gledat nove, čudovite prizore. Klici: „Semaxi!“ „Sarmantiti!“ so se razlegali na VII Tecti, na Emilijevem mostu in od druge strani Tibere, na triumfalni cesti, okrog Neronovega cirka tjekaj do vatikanskega griča. V Rimu so že poprej videli, kako so sežigali ljudi, stoječe poleg stebrov, toda množica

žrtev še nikdar ni bila tako velika. Cesar in Tigelin, hoteča se iznebiti kristijanov ter ob enem omejiti kugo, ki se je jela že razširati po mestu, sta naročila, izprazniti podzemlje tako, da je ostalo v ječi samo še nekoliko ljudi, odločenih za konec iger.

Za to so tudi tolpe, prestopivši vrata na vrt, ostrmele od začudenja. Vsi glavni in stranski drevo-redi poleg zelenih livad, ribnikov, vodometov in gredic za cvetice so bili prenapolnjeni s smolnatimi stebri, h katerim so bili privezani kristijani. Z višjih mest, kjer razgleda ni oviralo drevje, so se lahko videle cele vrste stebrov in teles, ovenčanih s cvetjem, mirtovim listjem in bršljanom, in te vrste so se raztezale po višavi in nižavi tako daleč, da je komaj oko doseglo konca. In ko so se ti prvi stebri dozdevali veliki nalik jamborom, bili so oni oddaljeni videti le kot nekaka prižasta, v zemljo zapichena kopja. Njih število pa je nadkriljevalo vsako pričakovanje. Bilo si je lahko domisliti, da je ves nekak narod bil privezan k stebrom v razvedrilo cesarja in Rima. Tolpe gledalcev so obstajale pred posameznimi stebri, kakor so jih namreč zanimali k njim privezani kristijani, pa so ogledovali žrtev, njihova lica, cvetje in vence iz bršljana, na to pa so šle dalje, vprašajoče se začudeno: Ali je res moglo biti toliko krivcev, ali kako so mogli zažgati Rim otroci, ki še niso mogli hoditi sami? In to začudenje se je polagoma spreminjalo v nemir.

Med tem se je stemnilo in na nebu so se prikazale prve zvezde. Takrat je pred vsakim obsojencem stal suženj z gorečo bakljo v roki. Ko se je oglasil odmev trombe od raznih strani vrta v znamenje, da se začne predstava, so prižgali vsi smolnate stebre.

Pod cvetjem in smolo skrita slama je zagorela takoj v jasnem plamenu, ki je postajal čimdalje večji

in večji ter objemal noge revnih žrtev. Množica je umolknila, ves vrt se je spremenil nakrat v jeden orjaški klic bolesti. Nekatere žrtev so dvignile kvišku glave ter začele popevati v čast Kristusu. Množica je poslušala. Toda tudi najtrša srca so skoprnela, ko so pri manjših stebrih privezani otroci jeli klicati: »Mati! Mati!« Kar mravljinca so zagomezeli gledalcem po hrbtu, ko so gledali nedolžne glave, kriveče se od bolečin, ali omedlevajoče v dimu, ki je jel dušiti žrtev. A plamen se je vspenjal kvišku ter požiral cvetje in vence. In goreli so glavni in stranski drevo-redi, gorele cele skupine dreves, gorele livade in grede s cveticami, da se je od tega ognja žarela voda v ribnikih in vodometih, da je zarumenelo od vročine zeleno listje na drevju ter bilo jasno kakor po dnevu. Vonjava sežganih teles je napolnovala vrtove, toda sužnji so jeli takoj v nalašč pripravljene kadilnice sipati miro in dišave. Med množico se oglašalo tu pa tam glasni klici, dasi ni bilo moči razločiti, ali iz sočutja, ali vsled nezadovoljnosti, in ti klici so postajali vsaki hip večji skupno z ognjem, ki je objemal tolpe, pospenjal se žrtvam do prs, požigal jim šase na glavi, zakrival jim lica ter naposled svignil še višje kakor v znamenje zmage in triumfa one moči, ki ga je dala prižgati.

Takoj na pričetku predstave se je prikazal med množico cesar v krasni kočiji, v katero so bili vpreženi štirje beli konji, oblečen v opravo vozača zelene barve, kot pristaš stranke zelenih, h katerim so pripadali on in njegovi dvorniki. Za njim so drveli drugi vozovi, polni duhovnikov iz raznih templjev, senatorjev, vitezov in nagih bahantk z venci na glavah in z vrči vina v rokah, večinoma pijanih in glasno kričečih. Poleg njih so šli godci, preoblečeni za satire in faune: svirali so na citre, trobila in rogove. Na drugih

zdrženimi močmi v dostojne meje potisniti. Jaz prav z veseljem pozdravljam pogumno resolucijo vrlih Belokranjcev, ki zahtevajo, da se zakonitim potom prepove duhovščini zloraba cerkve in cerkvenih svetotajstev v politične namene in v podporo njenih političnih pripadnikov in slamatih kandidatov in prav rad bodem podpiral v državnem zboru dotične predloge radi sklepa takega zakona.

Umevno je torej, če se tudi njega ekselencija gospod ministerski predsednik Körber, ki je imel dosedaj veliko sreče v parlamentu, nič ne veseli na novo zborovanje, kaj on že sam chupava, da mu bode še naprej sreča tako mila, kakor do sedaj. — Tudi ne ve vlada, koliko bode podpore našla v parlamentu, ker so razmere silno nejasne in zamotane in nikdo prorokovati ne more, kako se stvari zasucejo.

Na razpravo imajo priti sila važne točke: budget, carinski tarif, nagodba z Ogersko in trgovske pogodbe itd. Kdo ve, če bodo sedanji ministerski predsednik rešitev teh vprašanj na svojem sedanjem mestu dočakal!

Jaz sem mnenja, da se vlada ne more dolgo vzdržati, če hoče samo narodno-gospodarska vprašanja na razpravo dajati, vsakemu narodno-političnemu in državopravnemu vprašanju se pa skrbno izogibati!

Taka metoda velja le za nekaj časa in tudi predsednik Körber lotiti se bode moral prej kakor si to misli, političnih vprašanj, in kako se bodejo stvari v zbornici takrat zasukale, tega danes nihče ne ve!

Jaz in moji tovarisi bomo mirno čakali, kako se stvari razvijejo, in bomo vlado le takrat podpirali, če bode tudi ona naše pravične zahteve vpoštevala in dejansko svoje pravicoljubje tudi nam nasproti pokazala.

Če pa misli vlada, da nas bode s praznimi obljubami tudi v bodoče v svoj voz vpregla, in da se ni treba na Slovence ozirati, potem se bode kmalu prepričala, da se moti, kajti tudi naša notorično izvanredna potrpežljivost ima gotove meje, katerih mi narodno-napredni poslanci ne bomo prekoricali!

Mi bomo posteno in z vso odločnostjo branili pravice slovenskega naroda in svojih volilcev in če treba tudi brez bojzani nastopili boj proti vladi, kakor hitro se osvedočimo, da nima srca za naše zahteve in potrebe.

Na tem stališču stojim jaz in z menoj moji tovarisi našega malega kluba!

DOPISI.

Iz Jelšan v Istri, dne 8. oktobra 1901.
— Te dni so se vršile pri nas volitve v občinski zbor. Nasproti ste si stali dve stranki: župnikova ali klerikalna in kmečka napredna, ali kakor jo naši božji namestniki v svojem volilnem oklicu imenujejo: liberalna, brezverska (?) stranka.

Da smo res brezverci, za kakršne nas hočejo naši božji namestniki v svoji krščanski pravičnosti razglasiti — vsi tisti, kateri smo se pri teh volitvah proti strahovladi našega župnika vzdignili, bi storil naš župnik najbolje, da pobere svoja sila in kopita ter gre, od koder je prišel! —

Predno je prišel k nam g. Velharticky za župnika, ni bilo hvata Bogu med nami nobenega brezverca. Še le zdaj, kar je prišel ta človek med nas, delat zdražbo in prepir, je postala večina naše občine „brezverska“ (?). Nobeden nas do sedaj še ni pital z brezverci, kakor naši sedanji božji namestniki. S tem nam je črna gospoda najbolj pokazala, kaj jim je vera in kaj postenje! —

Ali gospoda! Zapomnite si dobro: Mi smo in tudi ostanemo verni katoličani, ker je to vera naših očetov; ali proti svojim obrekovalcem smo se in se bomo borili do zadnjega zdihljeja, če tudi so ti duhovskega stanu. Črna suknja naš ne straši!

Prej ali slej: Zmaga mora biti naša, ker naša stvar je pravična.

Pri naših volitvah ste, g. Velharticky, sicer zmagali, a ta zmaga je bila najbrže vaša zadnja: kajti kdor se tako nepoštenega orožja poslužuje, kakor ste se vi in vaša stranka proti nam posluževali, nima pravice do obstanka! Zato se nimate svoje zmage prav nič veseliti, ker pri vsem nasilstvu in pri vseh nezakonitostih, ki so se pri volitvah vršile, ste se komaj vzdržali.

Poglejmo malo številke:
Naš Valencič je dobil v tretjem razredu 103 glase, a vaš župan 133; v drugem razredu imajo naši 73, vaši pa 91 glasov; v prvem razredu se naša stranka volitve ni udeležila, ker smo radi mnogih nezakonitosti primorani zopet vložiti rekurz. Ako ne vstojimo tistih 11 glasov od prvega razreda, imate vsega skupaj v bogih 45 glasov večine.

Pomisliti pa je, da mnogi naši pristasi — ko so videli nezakonitosti in nasilstva — niso hoteli h glasovanju; druge naše bolj boječe pristase ste s silo vlekli za-se na volišče.

Koliko sleparskih pooblastil se je izdalo in se kaj drugega, to preišče sodnija. Treba pomisliti dalje, koliko naših poštenih glasov se je odbilo in da smo samo pri reklamacijah izgubili 45 glasov, z izgovorom, da smo čas za reklamacije zamudili! Ako bi naš župnik vse to pomislil, bi se moral raje zjokati nad tako nepošteno zmago, kakor peti slovesne litanije! —

Le pomislite, g. župnik: Iz cele vasi Podgraje je edini vikarij, g. Jenko, za vas glasoval (Kaj tako malo je izdal misjon? Opom. stavca.); iz Zabič ste dobili cela dva glasa; naši vrli Lipljani so razun treh vsi glasovali proti vam; ravno tako so vas, g. župnik, tudi Rupljani spoznali, ker so bili — razun obeh Mavrov, ki sta svojo možko besedo pojedla, in razun par zapeljanih — vsi na naši strani; Pasjak se je vzdignil proti vam, ves, kot en mož. Ravno tako Dolenje, razun par mož, ki so zgubili med nami vse spoštovanje. Tudi Brce je vse na naši strani in kar je zavodnih Šapljanecv tudi.

Vaše vasi so le Susak in Novokračine, kjer nosita Čepec in Hrubar „ta velki zvonc“! Brdane ste še le zadnji dan premotili, ker se jim je cesto obljubilo in ker se jim je državno podporo izplačalo, katero bi se jim bilo moralo že pred meseci izročiti.

vozovih so se vozile rimske device in matrone, takisto pijane in na pol nage. Okrog voz so sužnji dvigali kvišku s cvetjem ozalšane tirsove palice; nekateri so udarjali ob bobne, drugi prepevali ter trosili cvetje. Ves ta čudovit sprevod je glasno klical: »Evoe!« ter drvil po najširjem potu po vrtu sredi dima in človeških bakelj. Cesar, a poleg njega sta stala Tigelin in Kilon, da se zabava z njegovim strahom, je sam vodil konje in vozeč korakoma ogledoval sežgana telesa ter poslušal klic množice. Stojč na visoki pozlačeni kočiji, obkoljen od množice, v blesku ognja, v zlatem vencu zmagovalca v cirku, je presegal za celo glavo dvornike in množico ter bil podoben nekakemu orjaku. In zdelo se je, da gnjusne njegove roke, stegnjene in držeče vajeti, blagoslavljajo množico. Na licu mu je igral smeh in lesketal se je nad množico ualik solncu, kot nekako božanstvo, strašno, toda čudno in — močno.

Časih je ostal, da si je pozornejše ogledal tu pa tam nekakšno deklico, katere telo je čvrčalo od ognja, ali nekako od bolečin skremženo lice kakega otroka, na to pa je odrinil dalje, vodeč za seboj svoj nori in zbesneli sprevod. Časih se je priklanjal množici, pa zopet dvignil glavo, natezal vajeti in se obračal k Tigelinu. Naposled, dospel do velikega vodometa, nahajajočega se na križpotju sredi vrta, je stopil iz kočije, pomignil svojim spremljevalcem ter se pomešal med množico.

Ljudstvo ga je kriče in ploskaje pozdravilo. Bahantke, vile, senatorji, avgustijanci, duhovniki, fauni in satiri ga obkolijo od vseh strani. On pa, na jedni strani je imel Tigelina, a na drugi Kilon, je jel hoditi okrog vodometa, okrog katerega je gorelo nekoliko desetin živih bakelj, obstajal pred vsako ter se rogaj

staremu Grku, na čegar licu se je zrkalil nepopisljiv obup.

Naposled obstanejo pred visokim stebrom, obkoljenim z mirtovim listjem in vinsko trto. Rudeči jeziki ognja so segali žrtvi že do kolena, toda njenega lica ni bilo takoj mogoče spoznati, ker ga je zakrival dim. Čez trenutek pa je vendar zapihal lahen vetrič ter odkril glavo starca s sivo brado, ki mu je padala na prsi.

Kilon, zagledavši ga, se zgane, kakor bi ga kača pičila. Iz ust se mu izvije klic, podobnej hropenju, nego človeškemu glasu:

»Glauko! Glauko!«
In resnica, iz gorečega stebra je gledal nanj zdravnik Glauko.

Še je živel. Lice mu je bilo otožno in bolešno, pobešeno na prsi, kakor bi se zadnjič hotel videti svojega krvnika, ki ga je izdal, ga pripravil ob ženo in otroke, poslavljal nanj ubijalce, in ko mu je vse to bilo v imenu Kristusovem odpuščeno, ga je izdal še enkrat v roke rabeljev. Nikdar še ni človek doprinesel človeku večje in groznejše krivice. In sedaj, evo, žrtva je gorela na smolnatem stebri, rabelj pa je stal spodaj pod njo. Glaukove oči se niso odrgale od Grkovega lica. Časih jih je zakril dim, toda ko je popihal vetrič, je videl Kilon znovič one vanj uprte zrenice. Napel je svoje moči ter hotel zbežati, — toda ni mogel. Nakrat se mu je zdelo, da ima noge iz svina in da ga nekaka nadčloveška moč drži pod tem stebrom. Stal je, kakor bi okamenel. Samo to je čutil, da se nekaj prevrača v njem, da je že dovolj muk in krvi, da prihaja konec življenja, da vse izgineva okrog njega: cesar, dvorniki in množica, da ga obkoljuje samo neka neizmerna, strašna in črna puščava, v kateri je bilo videti samo

Poleg tega se jih je še strasil, da jih hocemo h krivi veri zapeljati (?). (Posteni so res ti gospodje! Opom. stavca.) — Jelsanci so za vas, g. župnik, ker upajo z vašo pomočjo gospodariti nad drugimi vami; sicer so oni bili in bodo vedno nasprotniki duhovnov, ki bi se mešali v njih posle. Ne mislite, g. župnik, da vas Jelsanci ljubijo zato, ker se zapirate pred njimi, kakor pred kakimi roparji, ali pa morda za to, ker se vaša sestra hvali, da vaši psi boljše živijo, kakor Jelsanci! —

Ako konečno pomislimo, kako so naši duhovni v cerkvi in zunaj cerkve z vsemi dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi delali za svojo zmago; ako pomislimo, da so oni imeli v svojih rokah volilno komisijo; da so jim bili v pomoč župan, tajnik, berič in cela tolpa najbolj ljutih gonjancev in poleg tega se pomoč od zgoraj, mi pa brez vsega tega in brez pravega voditelja, ki bi nas v volilni borbi vodil — moramo biti s svojim vspehom zadovoljni.

Ako smo za sedaj propadli, propadli smo častno. Raje častno propasti, ko nečastno zmagati! —

Mozje volilci! Volilni odbor naše poštene, kmečke napredne stranke, katere stranka je gotovo najmanj toliko kristjanska, kakor župnikova klerikalna stranka, Vam tem potom izreka javno svojo pohvalo in zahvalo v imenu tistih, za katere ste nevstrašeno glasovali!

Vi se niste bali niti groznje, niti zamere, niti skode. Vi niste hoteli prodati za skledico leče svojega prepričanja in če bi vas se tako drago plačali. S tem ste pokazali, da ste možaki. Čast takim vrlim možakom!

Ostanite nam zvesti tudi za naprej in vsak naj čela na to, da tudi drugi naši zaslepljeni bratje spregledajo, potem bo zmaga z Božjo pomočjo gotovo v kratkem naša. Tistim pa, ki nas zmerjajo za brezverce in nas primerjajo volkovom, ki pa se vse eno ne bojijo naših hiš, ko desetino od nas zahtevajo, zakličimo: »Svaka sila do vremena!«

Radovedni smo samo, ako bodo naši božji namestniki res toliko nesramni, da bi prišli k nam še na prosti pober?!

Klin s klinom!

Domače in razne novice.

Osebnost. — Trzaški mestni svet je imenoval g. Ido Posega za stalno učiteljico druge kategorije za občinske slovenske šole v okolici.

O volilni pravici za deželni zbor. Kmečke občine volijo po volilnih možeh dva poslanca v vsakem glavarstvu. Slovenci imamo v tej skupini 6 mandatov, Lahi pa 2.

Vsaka občina voli v vsakih 500 prebivalcev 1 volilnega moža. 250 ali več duš nad 500, 1000, 1500 itd. se šteje za celih 500, pod 250 pa se ubije ali zgubi. Občina, ki šteje torej najmanj 750 do največ 1249 prebivalcev, voli 2 volilna moža. Pod 500 duš voli tudi enega moža. — Za državni zbor v IV. kuriji je drugače, namreč že pri 501 preb. voli 2 moža, pri 1001 voli že 3. Kar je torej duš nad 500, 1000, 1500 šteje za celih 500 in dobi še enega volilnega moža. —

Za deželni zbor imajo volilno pravico le tisti občinarji, ki so volili zadnjič v I. in II. razredu občinskih volitev.

— Teh volilcev je torej manj nego ob volitvah v državni zbor; takrat volijo tudi vsi tisti volilci III. razreda, ki plačujejo najmanj 8 kron davka. Za deželni zbor pa so ti izključeni. — Torej pozor! Volilne može bodo volili le volilci I. in II. razreda zadnje občinske volitve.

Veleposestniki naj nikar ne volijo volilnih mož, ako bi tudi bili sprejeti v volilni imenik. Vsakdo sme voliti le v eni skupini; veleposestnik, ki bi torej volil volilne može, bi ne smel voliti poslancev za veleposestvo!

Kdor ima volilno pravico v več občinah, sme voliti le v tisti, v kateri navadno stanuje. — Voliti mora osebno; pooblastila torej ne veljajo, izvzemi pri veleposestnikih.

V veleposestvu ima volilno pravico vsakdo, ki plačuje od svojega zemljiškega posestva (zemljiški in hišni davek) v I. (goriskem) volilnem okraju 100 kron, v II. (gradškem) pa 200 kron izravnega davka brez doklad. — Za državni zbor je malo drugače; takrat mora biti 80% zemljiškega in največ 20% hišnega davka. Zato je volilcev v tej skupini za deželni zbor več nego za državni.)

V skupini mest in trgov se ne voli z volilnimi možmi, marveč naravnost. Slovenci imamo le enega poslanca za trge: Bovec, Kobarid, Tolmin, Kanal in Ajdovščina. — Voliti pa smejo vsi volilci I. in II. razreda, iz III. razreda pa tisti, ki plačujejo najmanj 20 kron izravnega davka.

Izključeni od volitve so tisti, ki niso avstrijski državljani ali so bili obsojeni radi kakega hudodelstva, ki nima političnega poudara, ali radi pregreška tatvine, poneverjenja ali goljufije.

Klerikalno falotstvo proti „Goriški ljudski posojilnici“ in „Trgovsko-obrtni zadrugi“. — Kar ne morejo pustiti na miru teh dveh prvih naših denarnih zavodov. Ker „Centrifuga“ ne vspeva, jej skušajo pridobiti članov po nepošteni poti, s tem, da lažejo o omenjenih zavodih ter skušajo tako z lažmi in obrekovanjem privabiti neuke ljudi na klerikalne linanice, na katerih bi potem obsedeli. V puhli glavi rimskega dohtarja Drejca iz Rihemberga se je rodilo „poročilo“, da klicejo napredni zaupniki po deželi dolžnike „posojilnice“ in „zadrugi“ k sebi ter jih strašijo z dražbo, ako ne pristopijo k napredni stranki. In posvečeni hinavec v „Prismojencu“ vpraša se: Ali se to godi z vednostjo vodstva teh zavodov?

Bodi povedano ponovno, da naša dva denarna zavoda ne pritiskata v napominanem pogledu prav nič na svoje člane, tisto, kar piše zlobna roka dr. Drejca v „Prismojencu“, je laž in izvira iz same hudobije in škodljivosti nasproti „posojilnici“ in „zadrugi“. — Torej nikar se ne daj begati nikdo po takih brezvestnih hujskarijah v „Prismojencu“ in po lažeh politikujocih nuncev, katerim ni sveta nobena reč, ako ne služi v njih grde in sebične namene. V dež. zboru so napravili klerikalci ugled goriških Slovencev ter so prodali Lahom in vladi celo slovensko solo v Gorici, da le pojde za nje v boj — in sedaj bi radi goriške Slovence spravili se ob prva dva denarna zavoda, da bi se smejal „Mont“, kateremu načeluje kardinal. — Taki izdajci in taki falotje so naši klerikalci!

Solidnost in varnost obeh dveh zavodov je znana, zato je ni potreba še posebej povdarjati. Radi tega priporočamo rodoljubom po deželi, da napolujejo ljudi v naša dva zavoda; naznanjajo pa naj nam tudi vse hudobne spletarije klerikalnih zdražbarjev proti zavodoma, da se jih prime po zasluženju. Oba zavoda sta skozi in skozi solidna in povsem varna, zato, Slovenci, oklepajte se njih ter ne prodajajte se klerikalcem, kateri Vas denejo v istini na boben, ako ne boste volili z njimi. Tako so pritiskali duhovni na Kranjskem, tako hočejo tudi pri nas delati naši politikujoci nunci.

Klerikalne spletarije za bodoče volitve. — Kako hočejo klerikalci rušiti moč naše stranke, naj dokazuje ta slučaj.

one oči mučnikove, ki so ga klicale k sodbi. A Glauko je pobešal glavo še niže ter ga neprestano gledal...

Vsi so uganili, da med tema človekoma je moralo biti nekaj, in smeh jim je zamrl na ustnicah, kajti na Kilonovem licu je bilo nekaj strašnega. Na njem se je zrkalila taka bolešt in tak strah, kakor bi ogenj požiral njegovo telo. Nakrat pa se zgane, dvigne roko kvišku ter zavpije z obupnim, hripavim glasom:

»Glauko! V imenu Kristusovem, odpusti mi!«
Naokrog zavladala tišina, mravljinca zagomazé po navzočih, in vsi nehoté dvignejo glave kvišku.

A mučnikova glava se lahno zgane, na kar se začuje tih in bolesten glas:

»Odpuščam!«

Kilon pade na obraz ter tuli kakor divja zverina; na to, nagraživši prsti v roke, si jo z obema rokama vsuje na glavo. V tem hipu pa se povspne plamen kvišku, objame prsi in lice zdravnika Glauka, požge venec raz njegove glave ter se zaiskri nad stolpom v močni in jasni svetlobi.

Čez nekaj časa dvigne Kilon svoje lice, ki pa je bilo tako spremenjeno, da se je avgustijancem zdelo, da gledajo povsem drugega človeka. Oči so mu gorele v čudovitem blesku, poprej nagubančeno mu čelo je bilo sedaj vedro: še pred trenutkom tako potrč Grk je bil sedaj kakor kak duhovnik, ki hoče navdušen po nekem božanstvu razodeti svetu pravo resnico.

»Kaj mu je? Ali je znorel?« se začuje nekoliko glasov.

Toda on se obrne k množici ter dvignivši kvišku desno roko, jame klicati tako glasno, da so ga morali slišati ne le avgustijanci, marveč tudi oddaljeni ljudje.

(Dalje pride.)

V okraju, kjer je izključena zmaga klerikalcev — isčajo kandidata v vrsti naprednjakov. Fondili so kandidaturu odličnemu županu, z edinim pogojem, da se oklene Gredolčica. Značajni mož je seveda odklonil to spletkarsko ponudbo. — Klerikalci so računili tako: Mi tako nič ne opravimo. Mešajmo torej, da bi ne zmagal oficijalni kandidat narodno-napredne stranke. Ako omenjeni župan sprejme našo kandidaturu, oslabimo moč stranke... in utegnijo bi se nam morda vendarle posrečiti! — Pozor na take grde spletkarije! Značajni možje jim ne pojdejo na led.

„Objektivni“ predali se odpirajo... koncert pričenja. — Zopet so se odprli „objektivni“ predali v „Edinosti“ od četrtka in v nje se je zjokal neki „opazovalec“. „Edinost“ pravi, da je to glas iz učiteljskih krogov na Goriskem! Ta jokav opazovalec ni zadovoljen z razmerami v učiteljskem stanu, zato pa breca dež, uč. društvo, se zaletava v okr. uč. društvo in v „naprednost“ v njem, s komolcem se obregne, pa bolj na rahlo, ob podružnico „Slovske zveze“, pri kateri se povspne do gorostasne trditve, da vedni napadi v okr. društvu in nedelavnost tega društva je rodila novo društvo dne 3. t. m., to je podružnico. Gorostana trditve, ko pač vsakdo ve, da je iskati vzrokov postanku podružnice „Slovske zveze“ čisto kje drugje, in ko je na dlani, da bi bila nastala tako ali tako, tudi ob popolni slogi v omenjenem društvu, ker ista bi se bila prerusila — moj Bog, saj vendar veste, kakšni možje so nasi „Slovske zveze“! Nato omenja, da nekaj učiteljev ni v nobenem društvu, da samevajo, potem pa začnjo z zgodovino zadnjih let. Starina g. J. Jug ni nič delal v „Slogi“, prišli so znani napadi v glasilo slovenskih poslancev i. končno so nastale obžalovanja vredne razmere učiteljskega razdvojenja in vladano, prišli so pod liberalno kladio in klerikalno nakovalo, v neslogi je njih življenje, za učiteljsko tak položaj ne obrodi nič dobrega, ako bo tudi izvoljen od napredne stranke učitelj v deželni zbor, ni dosti upanja, da bo dež. zbor uvaževal njegov in njegove stranke glas itd.

Kakor se vidi, ta „opazovalec“ ni zadovoljen z nikako rečjo. Nič mu ni po volji, vse hoče nekako drugače, kakor je, ali sam pa ne pove, kako naj bo po njegovem nazoru odslej med učiteljskim stanom. Na vso dolgo, na mestih precej mehko klobaso v „Ed.“, damo le kratek odgovor: Mi smo pred vsem tega mnenja, da ako je v istini v okr. uč. društvu kaj takega, kar bi ne bilo vsem všeč, naj se to reši v okvirju društva, ne pa to vlačiti tendenciozno po javnosti!

Človek, ki je čital ta jokavi dopis v „Ed.“, pa bi mislil, kdo ve kako da je naše učiteljsvo razdvojenost in vladano. Resnica pa je ta, da velika večina vsega slov. učiteljsva na Goriskem stoji pod praporom narodno-napredne stranke, katera ima v svojem programu učiteljsko vprašanje jasno začetano in v kateri se čutijo učitelji prav domače, ker tu ni nikakega govora o kakem nadvladaju. Naši napredni učitelji niso vladani v naši stranki, to vedo sami prav dobro, zato pa so se je oklenili, kakor so storiли slično poprej njihovi kolegi na Kranjskem, vladani pa so klerikalni učitelji, kar jih je sploh v naši deželi. Njihovi poveljniki so duhovniki. Toda ta „kepica“ je tako majhna, da jo je komaj vpoštevat. Kako torej se more govoriti o taki veliki razcepjenosti in o neslogi med učiteljsvom, kakor govori on opazovalec? Take razcepjenosti in nesloge dejanski ni, marveč vsa ta „razcepjenost“ obstoji v tem, da je 99% učiteljsva na naši strani, 1% pa na klerikalni. To je tista razcepjenost, to tista nesloga! Zdi se nam pa, da bi ta opazovalec s klerikalnimi solzami res rad videl učiteljsvo razcepjeno, ker se nagiba prav očitno na listo stran, kamor mu ostalo učiteljsvo ne bo sledilo. — Imenitna je tudi trditve, da ni dosti upanja, da bi dež. zbor upošteval glas učitelja-poslanca. Gotovo je, da bo upošteval glas učiteljsva bolj, ako mu bo zvenel od blizu nego iz dalje!

Samo toliko za danes o tem dopisu, na sploh pa to-le: Naše učiteljsvo je storilo po resnih prevdankih potem, ko so se pojmi zbistrili, ta korak, da je stopilo pod zastavo narodno-napredne stranke z malimi izjemami, ker je uvidelo, da pod to zastavo pride najbolje do uresnitve svojih zahtev, kakor jih stavi ono samo. Ako ima učiteljsvo svojega zastopnika v dež. zboru iz svojih vrst, je pač s tem storjen korak naprej, in učiteljsvo se gotovo s srcem oklene liste stranke, katera je, pripomore do tega ter je tudi po svoji organizaciji in po programu prikladna učiteljskemu stanu. Organizacija naše stranke sega globoko v ljudstvo, in zato je gotovo, da se po tej organizaciji in po njenih glasilih le, dvigne tudi ugled učiteljsva povsod tam, kjer ga je potlačil — farovž!

Ko bi hoteli ti dopisniki v „Ed.“ misliti, saj bi prišli do pametnih zaključkov, tako pa le mešajo in mešajo in pri tem mešanju se jim zvrtili v glavi, da začno piskati tisto že tako obrabljeno visoko pesem o slogi — in v ta kor posežejo potem naši plesnivi klerikalci v ulici Vetturini, pa imaš cel koncert! —

Vse tisto pisarenje po „Ed.“ nima drugega namena nego hujskati in dražiti učiteljsvo proti naši stranki ter mešati na korist klerikalcem. Prepričani smo v dno duše, da vsi listi vrabci v „Ed.“ nam ne

odčivkajo sicer niti enega naših naprednih učiteljev, vprašanje je le: Kaj tako nalogo ima „Edinost“ nasproti našem zavednemu učiteljstvu sedaj pred volitvami, da se da zlorabiti v grde klerikalne namene proti naprednemu učiteljsstvu? Goriski „Slovske zveze“ farbajo, ona pa jaha konja „objektivnosti“, kateri jo pa prej ali slej prevrne, kar se jej le prav zgodi. —

Za tem jokavim opazovalcem se oglašijo gotovo v kratkem kak „rodoljub“ ali kaj takega, ki bo pokril z „objektivnostjo“, na katero je vzela „Ed.“ patent, salobardil za naše klerikalce po slavnih tržaskih predalih. Koncert pričenja... „Le naprej, dokler je se ve tra kej!“

„Divjaki“, to je najnovejši naslov, kateri je blagovolil nadeti nezmolljivi zeleni rimski dohtar Dreje naprednim učiteljem. Pravi, da pri „Jelenu“ so zborovali „divjaki“, v čitalnici pa gospodje. Ti „gospodje“ so Cencič, Rustja, Balič in Zorzut! Morda je kje se skrit kak tak „gospod“! Vsi ostali učitelji pa so po mnenju dr. Pavlice divjaki. Naši učitelji se pač ne zmenijo za take psovke, katere meče vanje kak stekel posvečence. So zviseni nad taka pobalinstva. Divjastva pa naj išče „Prismojenc“ pri „gospodu“ Rustiji, Cenciču itd., tam utegne dobiti veliko zalogo! Rimski zelenec naj pregleda raje vse okoli sebe, predno stopi drugam.

Klerikalci — prijatelji šolstva. — V „Slov. Narodu“ od četrtka je priobčil neki ljudski učitelj članek, v katerem čitamo, kako prijatelji šolstva so bili klerikalci nekdanji in so sedaj. Zgodovina govori:

Mesto Lübeck je l. 1253. hotelo ustanoviti javno šolo ter prosilo papeža, da dovoli to šolo — toda boj je trajal celih devet let, a meščani so jo smeli le pod pogojem ustanoviti, da bo pod cerkvemim nadzorom. V početku 15. stoletja so tožili meščane mesta Hamburg pri papežu Bonifaciju IX., da hočejo ustanoviti več nepotrebnih šol, češ, saj zadostujeti obstoječi dve soli popolnoma. Papež je odposlal na lice mesta opata Konrada iz Paderborna z ukazom, da preišče vso zadevo. Mož je prišel ter z ukazom, da za preči šolo, žugaje, da izobči vsakogar, kdor se protivi temu povelju.

To so le nekatere cvetke iz ogromnega sopka, ki ga je povil „klerikalizem“ v prid ljudske izobrazbe. Ako bi hoteli slediti zgodovini, navedli bi lahko še nebroj dokazov, dodajemo pa le še jednega iz najnovejših dobe. Ko so Lahi posedli mesto Rim, bilo je v tem svetem mestu ravno 400 cerkva, pa niti jedne ljudske šole, kot nepobiten dokaz, kako je skrbeli „klerikalna monarhija“ za ljudsko izobrazbo. In šele Lahi so ustanovili l. 1870. prve ljudske šole v Rimu. Da je pa bilo Laško svoje dni pravi eldorado raznih samostanov in svečnikov, pričra prav jasno statistika iz l. 1865., kajli takrat je bilo na Laškem nič več kakor 40.000 raznih menihov in nun, ter 41.189 svetnih duhovnikov.

Današnji dan bi bilo prav tako, ako bi imeli klerikalci šolo povsod v svojih kreppljih. Ozirno se le na sveti deželi Tirolski in Predarlški. Tam je njihova domena, tam kraljuje klerikalizem v vsej svoji bliščobi in nagoti, a ljudsko učiteljsvo je tam tako sijajno plačano, da jih mnogo, mnogo mora iti v počitnicah v planine kot navadni planšarji, ker je njih plača „preknežja“.

Taka je klerikalna ljubezen do šolstva. Na zdravlje, Slovske zveze!

IZ GORISKO OKOLICE nam pišejo: V zadnjem času je po cestah in stezah od Gorice do Bilj pogostoma vse črno. Jezuitje hodijo na sprehod v Bilje, kjer so si nabavili grajščino Radevič. „Prismojenc“ je trdil, da bodo hodili po enkrat na teden v Bilje na razvedrilo, ali kakor se vidi, so potrebni razvedrila večkrat, ker jih vidi lahko vsaki dan na potu v Bilje. Ljudje jih gledajo začudeni. Treba bo poseči malce v zgodovino, da spozna ljudstvo, kakšni možje se nameravajo naseliti v okolici.

Cujemo, da se je trdil, da bi bil prepovedan shod v Ovejčdragi, tudi predobro znani vrtojbenski občinski tajnik. Sel je baje celo na glavarstvo zahtevat, naj prepovedo shod, češ, da je nevarno radi nemirov. G. Franjo bi storil bolj pametno, da se briga za svoje in za tajniške posle. Tam, tam, g. Franjo, drugod pa dajte mir!

Pred kratkim je bilo na Sv. Gori več romarjev. Prisel je velik dež, in romarji so bežali v samostan pod streho. Kar pride neki debeli kutar, ki zakriči, da Slovenci naj gredo ven, le Lahi naj ostanejo pod streho! Jeden se je nekaj upiral ter govoril nekaj o slovenski zemlji, ali kutar ga je nahrulil kakor kak Belcebub, in molčal je. — Tako smo čuli, tako povemo. Nekaj nečuvnega in predrznega! In vendar še kar derejo Slovenci na Sv. Goro.

Biljenski kurat Rojce postaja čimdalje bolj interesanten človek. Tako je spustil te dni v svet gorostasno izpoved, da on se počuti srečnega, ko dela tako v politiki, kakor le malokdo. Le trije, štirje so še jednaki njemu, drugi pa niso tako „srečni“! Torej srečen je, kadar laže ljudem v cerkvi o naprednjakih, srečen je, kadar hujška ljudi proti naprednjakom, na katere treba iti po njegovem nasvetu s polenom, srečen je, kadar govori o prvih biljenskih družinah: Nemci, Saunigi in Perici, da so najslabši ljudje itd. To je res velika „sreča“, katera pa mu od-

tujuje ljudi vedno bolj in bolj, ker tako hujškarenje se ne prijema ljudstva tako, kakor hoče on in drugi, in odtujujejo se mu vedno bolj, ker se boje od dne do dne v večji meri, da se kolesca v glavi tega „srečnega“ kurata malce prehitro vrté.

Na vseučiliščih je odšlo letošnjih slovenskih abiturijentov s tukajšnje gimnazije kakih 12 do 14. Sli so v Prago, na Dunaj in v Gradec. Izmed teh sta se dobila dva, ki sta vstopila na Dunaju v slavno akademsko društvo klerikalcev, katero nosi po neverednem naslov: „Danica“. Drugi so vstopili ali vstopijo v prava slovenska akademična društva.

V semenišče letošnjih slov. abiturijentov ni šel nihče, ali kakor bi rekel šmarenski župnik: Bog ni na nikogar s prstom pokazal, nihče izmed njih ni bil „izvoljen“.

Vrlim našim mladim akademikom želimo mnogo uspeha na vseučiliščih v njihovo korist in v dobrobit slov. naroda!

Brezmejna hudobija. — „Slov. Nar.“ piše: „Goriskima klerikalnima listoma „Gorici“ in „Prim. Listu“ je dr. Tuma zelo na polji, in ker mu klerikalna stranka v postenem boju ne more do živoga, skuša ga sramotiti in mu ugrabiti zaupanje za lažmi. To je od nekdanj duhovniška taktika! Recena klerikalna lista objuata domnvanja, kakor da je dr. Tuma svoj čas izgubil učiteljsko službo v Postojni in bil takorekoč spoden iz Kranjske zaradi kakega sramotnega dejanja, mej tem ko je notorična resnica, da je bil dr. Tuma kot učitelj v Postojni žrtev svojega narodnega prepričanja, žrtev maščevalnosti nemške birokracije. To notorično dejstvo se drzno zdaj stranka viteza žalostne postave dr. Gredolčica zavijati tako, kakor bi bil dr. Tuma storil kaj nečastnega, kaj nepostenega. Pa naj kdo reče, da pri teh ljudeh ne posvečuje najem sredstev! „Soča“ vprašuje kardinala Missio, koliko časa bo tako počenjanje njegove duhovščine trpel. To vpraševanje je nepotrebno. Kardinal ne bo ničesar storil. Škofje imajo navado, da odklanjajo odgovornost za vse, kar store njihovi duhovniki nepostenega, ako je to v korist klerikalizmu, s praznimi frazami, ne store pa ničesar, da to preprečijo. Če pa stori kak duhovnik kaj takega, kar ni v korist klerikalizmu, pa bodi še tako pošteno in plemenito, hitro ga zgrabijo za vrat in mu zagroze s suspendiranjem in še s hujšimi kaznimi, če se ne uda. Tako je bilo vedno in tako je tudi na Goriskem“.

Za „Sokolovo“ zastavo je daroval g. D. Gilbert, notarski koncipijent v Komnu, 5 kron, ker dasi namenjen na „Sokolovo veselico 6. t. m. ni mogel priti. Na zdar!

Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani so darovali 3 krome nekovi naprednjaki, zbrani po shodu v „Citalnici“ na Pečinah, veseli in zadovoljni, da je shod vendar mirno in lepo vspel, mej tem ko je v klerikalnem taboru na Brdi, kjer so imeli oni shodek, tekla kri.

Javni ples priredi mladina v Kostanjevici na Krasu dne 20. t. m. V slučaju slabega vremena se odnese ples na naslednjo nedeljo.

„Slovensko bralno in podporno društvo“ v Gorici. — Še se dobi gospodarije, kateri nimajo svojih delavcev in uslužbencev nikjer zavarovanih, se za nje premalo brigajo ter ne pomislijo na posledice, katere jih lahko doleté, ako delavci obolé, ki pa morajo biti po zakonu zavarovani za slučaj bolezni. Prvi pa je delodajalec, kateri mora na to strogo paziti, da se izogne sitnostim, katere večkrat nastanejo ravno vsled nemarnosti. Kar pa jih je zavarovanih, so večinoma v okrajni bolniški blagajni, tako, da lahko rečemo, da je Slovencev največ, kateri se te blagajne drže kakor klop ter menijo, da naše „Slov. bralno in podp. društvo“ ne nudi onih ugodnosti toli domačim, kakor zunanjin udom, za katere se morajo tam večkrat boriti. Le v slučaju, ko bi svoje bolniške blagajne ne imeli, morali bi se zatekati k okrajni, ko pa imamo že tako, je brezpotrebno vsako opazovanje ter bi vsak delodajalec-rodoljub toli z mesta kakor z dežele moral sam od sebe potrebno ukreniti: da se vsi njegovi podložni zavarujejo pri „Slov. bralnem in podp. društvu“, sam pa tudi pristopi kot bralničar. Pojasnila o pristopu se dajejo v društvenih prostorih vsako nedeljo od 10.—12. ure dopoldne ter ob vsakem času v „Goriski Tiskarni“ A. Gabršček.

Droblj. Tisti begunec, o katerem smo pisali, da je ušel pazniku na cesti v Gradiscu ob Soči, se zove Franc Zupanc ter je doma iz Šmarce v kamniškem okraju na Kranjskem. Ta Zupanc je bil že nekoč ušel iz zaporov v Ljubljani ter je bil pobegnil v Švico, kjer je ostal 6 mesecev. Ko se je potem vrnil domov, so ga prijeli. Ako je sedaj ušel čez mejo, težko, da se ga poloti domotožje.

V Krmini se je vršila te dni obravnava proti občinskemu pisarju Iv. Venici, ker je na dan občinskih volitev oklofotal nekega Lavariana, volilca-socijativista. Obsojen je na 20 K globe, odnosno 48 ur zapora.

V cerkvi v Krmini so zlezli trije otroci na kamenito skropilnico z blagoslovljeno vodo. Kamen pa se je odtrgal, razbil in ranil enega otroka tako nevarno, da bo morda treba odrezati mu nogo.

Dobavni razpis. — Zaradi dobave potrebsčin, kakor: zastav, olja, mila, lojenih in stearin sveč, vrvi, koscev itd. za c. in kr. pomorski arzenal v Pulju za leto 1902. se bo

vršila ponudbena razprava in sicer za olivno olje 14. decembra in za druge predmete dne 30. oktobra t. l. ob 4. uri popoldne. Ponudbe se imajo najkasneje do 3. ure popoldne omenjenih dni vložiti pri adjutanturi poveljništva c. in kr. pomorskega arzenala v Pulju.

Stanovanje v najem. — Oddá se stanovanje z 2 sobama, kuhinjo, kletjo oziroma tudi z vrtom. Natančneje v ulici Angiolina stev. 3.

Listnica. — G. L. v I. B. Prihodnjic, Hvala! Drugim gg. sotrudnikom: Prosimo malo potrpljenja. Pride vse na vrsto.

Razgled po svetu.

Volitve na Češkem. — Včeraj so volile mestne skupine, v katerih pripada Čehom 40 mandatov, Nemcem pa 32. V teh skupinah so si stali nasproti Nemci proti Nemcem in Čehi proti Čehom. Borbe med jedno in drugo narodnostjo ni.

V mestni skupini je izvoljenih 35 Mladotčev, 1 češki radikalec, 1 Staročeh in 1 neodvisen Čeh, 10 nemskih naprednjakov, 7 nacionalcev, 10 vsencmcev. Vspeli volitve v Budjevojicah še ni znan. Potreba bo 6 ozirov volitev.

Srbija. — Iz Petrograda poročajo, da car in carica nočeta sprejeti srbske kraljeve dvojice, o katerem sprejemu se je že mnogo pisalo. Natalija je namreč poslala carju originalna pisma, katera je pisala svoj čas kraljica Draga nekemu francoskemu inženjerju, s katerim je imela intimno znanje ter ga silila k poroki, češ, da je z njim v blagoslovljenem stanu.

V Krusevcu so se pripravljali na sprejem kraljevske dvojice, kar je eksplodirala velika množina dinamita in smodnika v jedni takojšnjih prodajalnic. Porušilo se je 12 hiš, 3 osebe so ubite, 14 je nevarno ranjenih. Kralj je na to odpovedal obisk.

Francia. — Po predlogu prokuratorja republike se je odredila konfiskacija vsega imetja onih katoliških redov, kateri niso proslili avtorizacije.

Vodstvo francoskih rudarjev bo zborovalo 20. t. m. v Saint-Etienne; posvetovanje pojde za tem, ali je pričeti generalni štrajk ali ne. V nekaterih krogih sodijo, da je generalni štrajk neizvedljiv.

V mornariški cerkvi v Pulju (Madonna della mare) vzdajajo na posebno povelje cesarja na admiralu baronu Spauna spominsko ploščo z imeni vseh na Kitajskem padlih vojakov naše mornarice.

Kuga. — Na parobrodu „Szapary“ v Marzillji je umrl dalmatinski mornar Zec na kugi.

Bolniki za kugo v Rimu so izven nevarnosti, razven dveh. Izmed drugih izoliranih oseb ni nobena obolela. Sodi se, da se kuga ne razširi.

V južni Afriki. — Neke dunajska tvrdka je dala v Zagrebu zgraditi štiri velike hleve, ki so dolgi po 60 m in široki po 15 m. V te hleve bo sprajljala trvdka počasi konje, katere nakupi po Hrvaškem in Ogerskem za vojno v južni Afriki. — Na Angleškem se širi vedno večja nezadovoljnost radi te vojne, ki gre proti vladi in proti Chamberlainu. — „Times“ naznanja, da je burski general Botha, katerega so bili Angleži obkolili, srečno ušel s celo svojo armado. — V Kapstadt in v okolici ter v drugih okrožjih je razglašeno obsedno stanje.

Dne 9. je preteklo dve leti, odkar divja vojna v južni Afriki. Tem povodom se je poklonila v Hilversumu Krügerju neka deputacija, proti kateri je rekel, da vojna bo trajala sicer še dolgo, ali da je vse upanje, da konča z zmagi Burov. — Anglija se je zadolžila od 31. marca lani do 31. marca letos za 1000 milijonov kron, vse radi te nesrečne vojne!

Kitajsko. — Iz Pekina poročajo: Princ Čing je naznanil vsem poslanikom, da morajo vse zunanje trgovine ostaviti Pekin, ker glavnega mesta ni smatrati za pogodbeno luko.

Raznotero. — V Libercu je nastal 10. t. m. zvečer v mizarški delavnici trvdke Liebig velik požar, ki je uničil zalogo lesa in modelov. Škoda velika. — V rovih v Katovic, kakor poročajo iz Vratislave, je zasulo 6 rudarjev; trije teh so ubiti. — Tisti Glavinovich, o katerem smo poročali, da se je priklatil v Vatikan baje z namenom, papeža umoriti, je bil obsojen na 15 dnij v zapor!

Goriška ljudska posojilnica

registrovana zadruga z omejeno zavezo v Gorici vabi na

izredni občni zbor

dne 17. tek. meseca

ob 3. uri popoldne v zadrughih prostorih gosposka ulica h. št. 7, I. nadstropje.

Na dnevnem redu je: prememba pravil.

V Gorici, dne 7. oktobra. 1901.

Ravnateljstvo.

